

ÖZEL AMAÇLI DİL ÖĞRETİMİ: MİSAFİR ASKERÎ PERSONELE TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ÖRNEĞİ

Fürkan GÜLEÇ¹

Öz

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları değişen dünya düzeni ve uygulanan devlet politikaları sonucu son otuz yılda büyük bir ivme kazanmıştır. Yaygın öğretim ve yüksek öğretimin yanı sıra son zamanlarda örgün öğretime yönelik de önemli çalışmalara imza atılmıştır. Sürekli genişleyen bir etki alanına sahip Türkçe, akademik olarak öğrenilmesinin yanında iş amaçlı da tercih edilir bir dil hâline gelmiştir. Bu durum, Türkçe için de özel amaçlı dil öğretimi; iş Türkçesi, turizm Türkçesi, bankacılık Türkçesi, sağlık Türkçesi ve askerî Türkçe gibi kavramlarının gündeme gelmesine vesile olmuştur.

Türkiye, tarihi ve coğrafi konumu ile dünya üzerinde stratejik bir öneme sahiptir. Buna bağlı olarak uluslararası örgütlere ve anlaşmalara üye/taf olan Türkiye'nin askerî gücü ve savunma sanayii her geçen gün daha da ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda dost ve müttefik ülkelerle askerî eğitim iş birliği anlaşmaları yapılmakta ve bu ülkelerin askerî personeline eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerde kullanılan dilin Türkçe olması, hedef kitlenin Türkçeyi öğrenmesini

Anahtar Kelimeler: Özel amaçlı dil öğretimi, özel amaçlı Türkçe öğretimi, askerî Türkçe, misafir askerî personel, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi.

Geliş/Received:

15 Nisan/April 2022

Kabul/Accepted:

01 Haziran/June 2022

Yayın/Published:

30 Haziran/June 2022

¹ Türkiye Maarif Vakfı, İstanbul-Türkiye, nurfurkan.gulec@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3018-7203

zorunlu kılmaktadır. Ancak alanyazında misafir askerî personele Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmaların azlığı misafir askerî personele yönelik ihtiyacın karşılanmasında güçlükler sebepleri olmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye’de özel amaçlı Türkçe öğretime yönelik yapılan çalışmalar özetlenmiş ve özel amaçlı Türkçe öğretimin bir kolu olan misafir askerî personele Türkçe öğretimi üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Özel amaçlı dil öğretimi, özel amaçlı Türkçe öğretimi, askerî Türkçe, misafir askerî personel, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi.

Special Purpose Language Teaching: An Example Of Teaching Turkish To Guest Military Personnel

Abstract

Studies on teaching Turkish as a foreign language have gained momentum in the last thirty years as a result of the changing world order and applied state policies. In addition to non-formal education and higher education, important studies have been carried out recently regarding formal education. Having an ever-expanding domain, Turkish has become a preferred language for business purposes as well as being learned academically. This situation also applies to special-purpose language teaching for Turkish; It has been instrumental in bringing concepts such as business Turkish, tourism Turkish, banking Turkish, health Turkish and military Turkish to the agenda.

Turkey has a strategic importance in the world with its historical and geographical location. Accordingly, the military power and defense industry of Turkey, which is a member/party to international organizations and agreements, comes to the fore day by day. In this context, military training cooperation agreements are made with friendly and allied countries and trainings are given to the military personnel of these countries. The language used in these trainings is Turkish, which makes it compulsory for the target audience to learn Turkish. However, the scarcity of studies on teaching Turkish to guest military personnel in the literature causes difficulties in meeting the needs for guest military personnel.

In this study, the studies on teaching Turkish for special purposes in Turkey are summarized and Turkish teaching to the guest military personnel, which is a branch of special-purpose Turkish teaching, is emphasized.

Keywords: Special purpose language teaching, special purpose Turkish teaching, military Turkish, guest military personnel, teaching Turkish as a foreign language.

Giriş

Dil, insanlar için her çağda iletişimin en temel aracı olmuştur. Sosyal bir varlık olarak insan, diğer insanlarla olan ilişkilerini kullandıkları dil üzerinden inşa etmiştir. Toplumlar büyüyüp genişledikçe ve yaşam alanları başka toplumlarla kesiştikçe halklar arası etkileşim kaçınılmaz olmuştur. Bunun doğal bir sonucu olarak farklı dil konuşuru olan insanlar bu yeni sosyal düzene ayak uydurabilmek için birbirinin dilini öğrenme ihtiyacı hissetmiştir. Tarih boyunca insanlar, içlerinde yaşadıkları dönemin şartları doğrultusunda dinî, ticarî, eğitsel veya başka bir sebepten ötürü yabancı bir dil öğrenmek için çaba göstermişlerdir.

Yakın tarihte, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleşen büyük ekonomik, teknolojik ve bilimsel gelişmeler yeni bir dünya düzenini ortaya çıkarmıştır. Küreselleşen ilişkiler doğrultusunda bilimsel, teknolojik ve ticari gelişmeler tüm coğrafyaları benzer şekilde etkisi altına almıştır. Bu yeni düzenle birlikte küresel bir dil ihtiyacı da doğmuştur. Bu ihtiyaç akademik, siyasî, ticarî, teknolojik, turistik, askerî alanlar başta olmak üzere kişileri belli amaçlar doğrultusunda dil öğrenmeye teşvik etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1952 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'ne katılmasının ardından Türk Silahlı Kuvvetleri sırasıyla Somali, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova ve Afganistan'da icra edilen operasyonlara katıldı. NATO'nun Barış İçin Ortaklık (BİO) projesi kapsamında BİO üyesi Bulgaristan, Romanya ve Kuzey Makedonya'nın askerî personeli TSK tarafından Türkiye'de eğitildi. Yine NATO'nun Eğitim-Donat Anlaşması çerçevesince Bosna-Hersek askerî personeli Türkiye'de eğitildi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan Türk soylu devletlerle yapılan Askerî Eğitim ve İşbirliği Anlaşması sonucunda Ermenistan hariç Kafkasya'da bulunan ülkelerin tamamına yakınının askeri personeli Türkiye'de eğitildi. Son yıllarda birçok Asya ve Afrika ülkesi ile Askerî Eğitim ve İşbirliği Anlaşmaları imzalanarak bu ülkelerin askerî personellerine askerî eğitim vermeye devam edilmektedir. Uzun yıllardır yurt içinde sürdürülen terörle mücadele ve yakın zamandaki sınır ötesi hareketler da göz önünde bulundurulduğunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin askerî alandaki tecrübe paylaşımı dost ve müttefik ülkeler için

önemli görülmektedir. Bu bağlamda eğitim dili olarak Türkçenin kullanılması da aynı önemi Türkçe öğretimine de yüklemiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bünyesinde eğitim alan yabancı uyruklu askerî personel “misafir” olarak adlandırılmaktadır. Alanyazında da bu kişilerden bahsedilirken “yabancı uyruklu askerî personel” ve “misafir askerî personel (MAP)” kavramı kullanılmaktadır. Askerî terminolojide ise bu kavram MAP olarak yerleşmiştir. Biz de makalemizde TSK'nin uygun gördüğü adlandırmayı kullanacağız.

1. Özel Amaçlı Dil Öğretimi

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler iletişimin nitelik ve niceliğini değiştirmiş, dünya üzerinde yaşayan ve farklı dil konuşuru insanlar da bu imkanlar dahilinde birbirleri ile daha çok iletişime geçer olmuşlardır. Bu iletişim, gelişen ticari ilişkiler başta olmak üzere akademik, siyasi ve askerî alandaki faaliyetlerin küresel ölçekteki öneminin günden güne artması sonucu daha da gelişmektedir. Bu bağlamda, insanların yabancı bir dili öğrenme ihtiyacı salt iletişim kurma becerisinin ötesinde, kariyerleri ile ilgili hedeflere ulaşabilmek için bir basamak olarak görülmeye başlanmıştır. Kişinin, ana dili dışındaki bir dili belli amaçlar doğrultusunda öğrenmeye ihtiyaç duyması ve bu ihtiyaca binaen gerçekleşen yabancı dil öğretimi süreci “özel amaçlı dil öğretimi” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavramın temelinde kişisel dil ihtiyacının belli amaçlar etrafında yoğunlaşması söz konusudur. Bu yönüyle özel amaçlı dil öğretimi, genel dil öğretiminden farklı olarak sınırları öğrencinin ihtiyaçlarına göre çizilmiş özel bir alana odaklanır. Özel amaçlı dil eğitimi, disiplin alanına özgü seçilmiş kelime ve ifadeler ile gerçekleştirilir. Özel amaçlı dil eğitimi çalışmaları, hedef kitlenin amaç ve ihtiyaçlarına daha kısa sürede ulaşabilmesini hedefler. Özel amaçlı dil eğitiminde neyin öğretileceği, nasıl öğretileceği kadar önemlidir. Bunun için hedef, içerik ve eğitim durumları, öğrencinin özel amaçları merkeze alınarak belirlenir (Hutchinson ve Waters, 1987, 18-19).

Özel amaçlı dil öğretiminin kökenleri ile ilgili iki farklı görüş vardır. Bunlardan ilki bu tarihi Roma İmparatorluğuna kadar götürürken diğeri yirminci yüzyılın başlarına dayandırmaktadır. (aktaran Kurt, 2020: 14). Ancak konu ile ilgili en büyük kırılma noktası II. Dünya Savaşı olmuştur. Bu dönemde orduların muharebe imkan ve kabiliyetleri açısından askerî

personelin az bir zamanda, belli amaçlar doğrultusunda ve bazı dil becerilerinde yetkinlik kazanması gerekmiştir. Bu gereklilik belli hedefler doğrultusunda yoğunlaştırılmış kursların açılmasını netice vermiştir. II. Dünya Savaşının son bulmasının ardından ortaya çıkan yeni küresel düzende bilimsel, teknolojik ve ticari gelişmeler uluslararası geçerliliği olan ortak bir dil ihtiyacının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Savaştan ekonomik olarak güçlü çıkabilen ABD'nin etkisi ile uluslararası arenadaki bu ortak dil İngilizce olarak tebarüz etmiştir. Bu vesile ile İngilizce, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda akademik, ticari, teknik konularda yetkinlik kazanmak için öğrenmek istedikleri bir dil olmaya başlamıştır. Bu süreç dil öğretimindeki geleneksel yöntemlerin yerini öğrencinin ihtiyacına göre belli amaçlar doğrultusunda şekillenen yeni bir anlayışa bırakmıştır. 1970'lerdeki petrol krizi ile İngilizce'nin uluslararası bir dil olarak yükselişi daha da hız kazanmış ve İngilizce dünya çapında daha etkin bir hâle gelmiştir. Bu doğrultuda araştırmacılar, özel amaçlı dil öğretimindeki gelişmeleri özel amaçlı İngilizce öğretimi ile paralel görmektedir.

Johns (2013: 7-18), özel amaçlı İngilizce öğretim tarihini "I. Erken Yıllar (1962-1981)", "II. Daha Yakın Geçmiş (1981-1990)", "III. Modern Çağ (1990:2011)" ve "Gelecek (2011 sonrası)" olmak üzere dört döneme ayırmıştır. İlk dönem II. Dünya Savaşı'ndan sonraki yılları kapsamaktadır ve bu dönemde Washington Okulu'nun yapmış olduğu çalışmalar ön plana çıkmaktadır. İkinci dönem, Swales'in ortaya attığı Tür Analizi Yaklaşımı etrafında yapılan çalışmalarla sınırlıdır. Üçüncü dönem, Tür Analizi ile ilgili çalışmaların devam ettiği, derlem çalışmalarının yapıldığı ve özel amaçlı İngilizce çalışmalarının yayınlandığı uluslararası iki yeni derginin çıkarıldığı dönemdir. Dördüncü dönem, bu tasnifin yayınlandığı yıl olan 2011 sonrasına dair beklentilerin "uluslararası yazarlık" kavramı ve öğrenen ihtiyaçlarına göre dil öğretimi çalışmalarının artacağına zikredildiği gelecek dönemdir.

2. Türkiye'de Özel Amaçlı Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan

Çalışmalar

Alanyazın tarandığında özel amaçlı Türkçe (ÖAT) öğretimi üzerine nispeten az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu bölümde, tespit edilen bir bildiri, on dört makale ve on altı tez çalışması özetlenmiştir. Yapılan çalışmalar kronolojik sıraya göre verilmiştir.

Koç (1988) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi* adlı bildirisinde, özel amaçlı Türkçe öğretimi kapsamında değerlendirilebileceğimiz misafir askerî personele yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarını ilk defa zikretmiştir. Bildiride genel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin mevcut durumu ve sorunlarından bahsedilmekle birlikte Türkçe öğrenmek isteyen insanlar; yabancı ülkelerde Türk işçi sorunlarıyla ilgilenen görevliler, yabancı ülkelerde Türk öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu bölge ve okullarda görev yapan yabancı öğretmenler, yabancı üniversitelerin Türkoloji ve Şarkiyat bölümlerinde okuyan öğrenciler, Türkiye ile ticari ilişkiler kuran yabancılar, Türkiye'ye gelen elçilik personeli, askerî eğitim için Türkiye'ye gelen misafir askerî personel, üniversite okumak için Türkiye'ye gelen misafir öğrenciler, çeşitli nedenlerle Türkiye'ye yerleşen yabancılar, Türklerle evlenen yabancılar ve yurt dışında yaşayan Türk işçilerin çocukları olmak üzere on başlıkta tasnif edilmiştir. Çalışma sonunda, ele alınan müfredat, materyal, öğretmen sorunlarının çözümü için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik yurt dışındakilere benzer üst bir örgütlenmeye gidilmesi teklif edilmiştir.

Albayrak (2003) *Yabancı Dil Olark Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi: Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'ndaki Misafir Askerî Personele İlişkin Bir Uygulama Örneği* adlı yüksek lisans tezinde, Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'nda (KKLO) Türkçe öğrenen misafir askerî personelin dil ihtiyaçlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu ihtiyaç analizi için hedef kitlenin Türkçe ihtiyacı, dil becerileri, öğretmen yeterliliği, eğitim materyali ve askerî terimce olmak üzere beş kategoride toplamda 25 soruluk anketler hazırlanmıştır. Hazırlanan üç ayrı anket öğretmen, öğrenci ve mezunlara uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda KKLO'da misafir askerî personele Türkçe öğretiminin iyileştirilmesine yönelik bazı öneriler getirilmiştir.

Tok (2012) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Akademik Yazma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma* adlı doktora tezinde, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın ilk kısmında yazma becerileri,

yaklaşımları ve türleri irdelenmiştir. Akademik yazma ile ilgili kazanımlar tespit edilerek örnek etkinlikler tasarlanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde uygulamalar gerçekleştirilerek öğrencilerin akademik yazmada karşılaştıkları güçlükler tespit edilmiştir.

Cevher ve Güngör (2015) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Akademik Türkçenin Önemine İlişkin Uygulamalı Bir Araştırma: Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Örneği* adlı makalede, Türkçe hazırlık sınıflarında öğrenim gören uluslararası öğrencilere akademik Türkçe öğretilmesi gerekliliğini bilimsel veriler doğrultusunda ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat formları farklı bölümlerde okuyan uluslararası öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler çözümlenerek yorumlanmış ve uluslararası öğrencilere yönelik akademik Türkçe dersi verilmesinin faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Dolmacı (2015) *Akademik Türkçe Kelime Bilgisi Üzerine Bir Derlem Çalışması: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Dair Çıkarımlar* adlı doktora tezinde, uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe kelime bilgisini ve Türkçe öğrenen herhangi bir kişinin akademik kelime öğrenmeye başlamadan önce bilmesi gereken temel kelime bilgisini merkeze almıştır. Bu bağlamda kaynaklar taranarak Genel Türkçe Kelime Listesi ve Akademik Türkçe Kelime Listesi oluşturulmuştur. Bu listelerden geliştirilen Akademik Kelime Testi uluslararası öğrencilere uygulanmıştır. Bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin akademik derleme dair genel kelime bilgisini anlama düzeyi düşük olarak tespit edilmiştir. Uluslararası öğrencilerin, sınırlı düzeyde Türkçe iletişim kurabilirken öğretim dili Türkçe olan üniversitelerde yaşadıkları sorunların sebebinin Türkçeye hâkim olamamaları sonucuna ulaşılmıştır.

Şen (2015) *İktisadi ve İdari Bilimler Türkçesinin İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı* adlı yüksek lisans tezinde, iş dilinin özelliklerini ortaya koymayı ve İktisadi ve İdari Bilimler Türkçesinin dilsel özelliklerini tespit ederek yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik ders materyali önerileri sunmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda mesleki dilin tanımı yapılmış, mesleki dilin genel özelliklerinin neler olduğu belirlenmiş ve mesleki yabancı dil öğretiminin nasıl yapılabileceği üzerinde

durulmuştur. Bulgular doğrultusunda mesleki Türkçe öğretimine yönelik materyal önerisi sunulmuştur. Araştırma sonucunda meslek dilinin, genel dil alanı içerisinde özel bir yeri olduğu, özelliklerinin genel dilden seçilerek alındığı ancak bağlamla ilişkili olarak genel dilden farklılaşabildiği yargılarına ulaşılmıştır.

Temizyürek, Çangal ve Yörüsün (2015) *Yabancılara Türkçe Öğretiminde İş Türkçesi Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Terimler Sözlüğü Denemesi: Bankacılık Örneği* adlı makalede, mesleki Türkçe alanında bankacılık Türkçesi üzerine eğilmişlerdir. Bu kapsamda örnek bir öğretim programı ve terimler sözlüğü hazırlanmış, iş Türkçesi ders materyallerinde dikkat edilmesi gerekenler sıralanmıştır.

Taştekin (2016) *Türk Silahlı Kuvvetlerinin Uygulamaları Bağlamında Anadili Türkçe Olmayanlara Türkçe Öğretimi* adlı çalışmada, bilim dünyasına Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'nin uygulamalarını tanıtmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda TSK'nin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi faaliyetlerine ve sorunlarına değinilmiştir. Sorunların tespiti için deneysel çalışmaların artırılması; alan uzamanları ve askerlerin iş birliğinde misafir askerî personele yönelik özel amaçlı bir öğretim programının hazırlanması önerilmiştir.

Çangal ve Başar (2016) *Türkçe Öğrenen İranlılar İçin Turizm Türkçesi Öğretim Programı, Terimler Sözlüğü ve Konuşma Kılavuzu Denemesi* adlı makalede, İranlılara yönelik turizm Türkçesi öğretimi için öneriler getirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, Türkiye'ye gelen turistlerden kaynaklı olarak İran'ın turizm sektöründe ortaya çıkan dil ihtiyacına nitelikli bir şekilde cevap verebilmek adına turizm Türkçesi kursunun genel çerçevesi çizilmiş; öğretim programı, terimler sözlüğü ve konuşma kılavuzu hazırlanmıştır.

Ulutaş (2016) *Türkiye'de Yükseköğretim Görececek Yabancılar İçin Özel Amaçlı Türkçe Öğretimine Yönelik Program Geliştirme: Bir Model Önerisi* adlı doktora tezinde, Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim görecekt uluslararası öğrenciler için özel amaçlı Türkçe öğretim programı geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın verileri görüşmeler, mevcut durum analizi anketi, ihtiyaç ve içerik belirleme formu ile elde edilmiştir. Verilerden hareketle dört dil becerisine yönelik kazanım ve amaçlar belirlenmiş, içerik hedefleri saptanmıştır. Ayrıca verilerden hareketle seçilen metinler ve tasarlanan etkinlikler modüler bir yapı sunulmuştur. Çalışmaya, programın kazanımları ve işlenişi ile alakalı yönergeler, tablolar ve

değerlendirme soruları eklenmiştir. Taranan kaynaklardan hareketle “İlk 1000 Sözcük Listesi” oluşturulmuştur.

Yılmaz (2017) *Opinions of Turkish as a Foreign Language Learners on Academic Turkish* adlı makalede, farklı Türkçe öğretimi merkezlerine devam eden uluslararası öğrencilerin bölüm derslerini anlamak için dil becerilerinin yeterli olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış formlar kullanılarak yapılan odak grup görüşmeleri ile elde edilmiştir. Buna göre TÖMER’lerde eğitim gören öğrencilerin dil düzeylerinin bölüm derslerini anlamada yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonunda uluslararası öğrencilerin bölüm derslerinden önce akademik kavramları öğrenmeleri önerilmiştir.

Yılmaz ve Konyar (2017) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Akademik Türkçe İhtiyaç Analizi* adlı makalede, uluslararası öğrencilerin temel Türkçe eğitiminin devam edecekleri akademik eğitimlerindeki dil ihtiyaçlarına ne kadar cevap verdiği; öğrencilerin akademik eğitimleri boyunca ne gibi dil sorunlarıyla karşılaştıkları ve akademik Türkçeye ilişkin görüşlerini irdelenmiştir. Çalışmada ayrıca Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin akademik Türkçeye ilişkin fikirleri değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerle akademik Türkçe öğretimi konusunda bazı öneriler sunulmuştur.

Demir (2017) *Uluslararası Öğrencilerin Akademik Türkçe İhtiyaçları* adlı doktora tezinde, üniversite eğitimi alan uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe ile ilgili yaşadıkları sorunları ve akademik Türkçe ihtiyaçlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma, örnekleme açısından oldukça kapsamlı bir araştırmadır. Elde edilen veriler doğrultusunda uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe ile ilgili ihtiyaçları ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Konu ile ilgili olarak öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin örtüştüğü belirlenmiştir.

Küçük (2017) *Yabancı Dil Olarak Türkçede Akademik Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için yeni geliştirilen yazma sınavının geçerliliğinin farklı yönlerden kanıtlanmasını amaçlamıştır. Bu kapsamda geliştirilen iki farklı yazma görevi (grafik yorumu-düz yazı) uluslararası öğrencilere

uygulanmıştır. Bulgular, Türkçe yazma testinin geçerliliği hakkında önemli kanıtlar içermektedir.

Ekmekçi (2017) *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Akademik Okuryazarlık Öğretimine Yönelik Bir Eylem Araştırması* adlı doktora tezinde, uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe okuryazarlık ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik öğrenme alanları ve becerileri oluşturmaya çalışmıştır. Oluşturulan becerilerin tecrübe edilmesi amacıyla on iki haftalık bir öğretim süreci planlanmıştır. Uygulamada elde edilen veriler doğrultusunda akademik Türkçeye yönelik yedi öğrenme alanı tespit edilmiştir. Akademik Türkçe okuryazarlık öğretim süreci öğrenme alanları ve kazanımlarının, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıları için son derece yararlı ve gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Demir ve Genç (2018) *Akademik Türkçe Etkinliklerine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri* adlı makalede, uluslararası öğrencilerin okudukları bölümlerde dil becerilerini nasıl kullandıklarını ve bunun ders başarılarına etkisini araştırmıştır. Araştırmanın verileri anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Değerlendirme sonucunda öğrencilerin yazma, öğretim elemanlarının ise dinleme etkinliklerini daha önemli buldukları ortaya çıkmıştır.

Tüfekçioğlu (2018) *Yabancı Dil Olarak Akademik Türkçe: Sosyal Bilimlerde Akademik ve Teknik Söz Varlığı* adlı doktora tezinde, Türkçenin sosyal bilimler alanındaki teknik ve akademik söz varlığını belirlemeyi ve akademik Türkçe derslerinde yararlanılmak üzere sözcük listesi hazırlamayı amaçlamıştır. Bunun için 2005-2016 yılları arasında yayımlanan 385 makale derlenmiş ve 1.854.157 sözcük birimlik veri tabanı hazırlanmıştır. Bu veritabanındaki söz varlığı tasnif edilerek genel bilimsel Türkçe sözcükler, fiiller, edat ve bağlaçlardan oluşan bir akademik Türkçe sözcük listesi ortaya konmuştur.

Kurt (2019) *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Özel Amaçlı Dil Öğretimi: İş Türkçesi* adlı doktora tezinde, özel amaçlı Türkçe öğretimine yönelik kuramsal bilgilere ve iş Türkçesinin özelliklerine yer verilmiştir. Çalışmada iş Türkçesinin etkinlik alanları belirlenmiş ve bu bağlamda seviyelendirilmiş kazanımlar tanımlanmıştır. Çağdaş Türkçenin Sıklık Sözlüğü, Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü ve A Frequency Dictionary of Turkish içerisinden A1-A2 seviyelerine yönelik 601 kelimedenden oluşan bir iş Türkçesi sözlüğü oluşturulmuştur.

Yurdakul Güde (2019) *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Akademik Yazmaya Yönelik Bir İçerik Önerisi* adlı yüksek lisans tezinde, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde akademik yazma dersi için bir içerik önerisi hazırlamıştır. Türkiye ve yurt dışındaki 112 akademik yazma ders içeriği incelenerek elde edilen verilerden 12 tema ve üniteden oluşan bir program taslağı oluşturulmuştur.

Ünlü Alkaya (2019) *Özel Amaçlı Dil Öğretiminin İngiltere ve Türkiye'deki Durumu* adlı makalede, İngiltere ve Türkiye'deki özel amaçlı dil öğretiminin durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan karşılaştırmada Türkiye'deki özel amaçlı dil eğitimi kurumları ve akademik çalışmaların İngiltere'ye göre sayıca çok az olduğu tespit edilmiştir.

Sarıçoban ve Kırbaş (2019) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Kitaplarının Hukuk Türkçesi Bakımından İncelenmesi* adlı makalede, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarını hukuk Türkçesi bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonunda, hukuk Türkçesine yönelik başlı başına bir kitabın bulunmadığı ancak Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda müstakil bir bölüm hâlinde yer verildiği tespit edilmiştir.

Çiftler ve Aytan (2019) *Yabancılar İçin Akademik Türkçe Kitapları Üzerine Bir İnceleme* adlı makalede, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak akademik Türkçe kitaplarındaki kelimelerin disiplinlere göre tasnif edilmesini amaçlamıştır. Çalışmada, Yabancılar için Akademik Türkçe kitaplarından belirlenen örneklem, 1010 Akademik Türkçe Kelime Listesi'ni temsil olanakları bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca akademik Türkçe kitaplarında yer alan kelimeler farklı disiplinlere göre tasnif edilmiştir. Tasnif edilen kelimeler için alan uzmanlarından da teyit alınmıştır. Araştırmaya göre çalışmada seçilen akademik Türkçe kitaplarının, ilgili branşlarda çok sık kullanılan ve gerekli olan kelimelere büyük oranda yer verdiği, lisans veya lisansüstü eğitime başlayacak öğrenciler için yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Moralı (2019) *Uluslararası Öğrencilere Yönelik Akademik Türkçe Okuma Metinlerinin ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi: Bir Doküman İncelemesi* adlı makalede, Gazi TÖMER Uluslararası Öğrenciler için Akademik Türkçe 1 ders kitabındaki okuma etkinliklerini incelemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, bölümlerdeki okuma metinlerinin dağılımının farklı farklı olduğu tespit edilmiştir. En az sağlık bilimleri alanıyla ilgili metinlere yer verildiği, en çok ise sosyal bilimler alanıyla ilgili metinlere yer verildiği görülmüştür. Kitapta tasarlanan etkinlik sayıları da metin alanlarıyla doğru orantılıdır. Buna göre incelenen dökümanda sosyal bilimler alanındaki etkinliklerin öne çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Konyar (2019) *Uluslararası Öğrencilerin Akademik Türkçe İhtiyaç Analizi ve Örnek Ders İçeriği* adlı yüksek lisans tezinde, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe ihtiyaçlarını belirlemeyi ve bu ihtiyacı gidermeye yönelik akademik Türkçe ders içeriği önerisi getirmeyi amaçlamıştır. Araştırma yöntemi olarak karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen benimsenerek nicel ve nitel veriler elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin akademik Türkçeye yüksek düzeyde ihtiyaçları olduğu; dil becerilerinde çeşitli seviyelerde güçlük çekmekle birlikte en çok okuma ve yazma becerilerinde zorlandıkları; sosyal bilimler alanındaki öğrencilerin fen bilimleri alanındaki öğrencilerden tüm becerilerde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında uluslararası öğrencilere uygulanan anket ve öğretim üyeleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre 3 haftalık örnek akademik Türkçe ders içeriği hazırlanmıştır.

Kange (2019) *Üniversitede Okuyan Uluslararası Öğrencilerin Akademik Dijital Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde uluslararası öğrencilerin akademik dijital hazırbulunuşluk düzeyleri araştırılmıştır. Hazırlanan nicel tanımlayıcı anket 288 öğrenciye uygulanmıştır. Bulgular, katılımcının cinsiyeti, coğrafi bölgesi, öğrenme yılı, öğrenme düzeyi ve öğrenim gördüğü fakülte konularında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Özbal (2020) *Özel Amaçlı Türkçe Öğrenimine Örnek Tarihî Bir Ders Kitabının İncelenmesi* adlı makalede, Wely Bey Bolland tarafından 1917 yılında hazırlanmış olan “Türkisch für Offiziere und Mannschaften” adlı eseri incelemiştir. Çalışmadaki veriler doküman incelemesi ile elde edilmiştir. İçerik analizine tabi tutulan verilerden hareketle kitabın genel yapısı ve temaları ortaya çıkarılmıştır. Temalar, öncelikle betimlenmiş daha sonra örneklendirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, eserin hedef kitleye uygun bağlamlarda konuşma dilini öğretmeyi amaçladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hasırcı Aksoy (2021) *Lisansüstü Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Akademik Türkçe Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri* adlı makalede, lisansüstü öğrenim gören uluslararası öğrencilerin akademik dil özyeterliklerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda odak grup görüşmesinden yararlanılmıştır. Veriler doğrultusunda lisansüstü öğrencilerin akademik Türkçe dil becerilerinde yaşadıkları güçlükler ve nedenleri tespit edilmiştir.

Şen ve Ünlü Alkaya (2021) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yapılmış Özel Amaçlı Dil Öğretim Çalışmalarının Analizi* adlı makalede, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yapılmış özel amaçlı dil öğretim çalışmalarını doküman analizi tekniği ile incelemiştir. Araştırmada incelenen çalışmaların çoğunluğunun akademik Türkçeye yönelik olduğu, çok az bir kısmının mesleki Türkçeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Dursun (2021) *Özel Amaçlı Türkçe Öğretim Programı Tasarısı: Sağlık Türkçesi Öğretim Programı* adlı yüksek lisans tezinde, sağlık bilimleri lisans programı öğrencilerine yönelik B1 seviyesinde özel amaçlı bir öğretim programı tasarısı hazırlamıştır. İhtiyaç analizi kapsamında uluslararası öğrenci ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler temalandırılarak değerlendirilmiştir. Bulgular sonucunda sağlık Türkçesi öğretim programının hedef, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme unsurları oluşturulmuştur.

Ünlü Alkaya (2021) *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sağlık Türkçesinin Mevcut Durumuna Yönelik Öğretici ve Öğrenci Görüşleri* adlı yüksek lisans tezinde, sağlık bilimleri alanında eğitim almak veya staj yapmak için Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerle özel amaçlı Türkçe öğretimi yapmış öğreticilerin görüşlerine başvurarak sağlık Türkçesinin mevcut durumunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda 44 uluslararası öğrenci ve 10 öğreticiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin TÖMER'de öğrendikleri Türkçenin, uzmanlık alanları ile mesleki hayatları için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arat (2022) *Özel Amaçlı Türkçe Öğretiminde İhtiyaç Analizi, Materyal Örnekleri ve Terimler Sözlüğü: Askeri Türkçe* adlı yüksek lisans tezinde, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı uyruklu askerî personelin mesleki Türkçe ile ilgili ihtiyaçlarını belirleyerek bir askerî terimler sözlüğü

ve askerî Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere örnek ders materyali hazırlamayı amaçlamıştır. Çalışmanın verileri, tarama modeli kullanılarak 116 yabancı uyruklu askerî personel ve 23 Türkçe okutmanına uygulanan ihtiyaç analizi anketlerinden elde edilmiştir. İhtiyaç analizi sonuçlarına ve doküman analizi verilerine dayandırılarak hazırlanan Üçdilli Türkçe Askeri Terimler Sözlüğü'nde, askerî kelimeler, kelime grupları, terimler ve komutların yer aldığı bir temel sözvarlığı oluşturulmuş; madde başlarının İngilizce ve Arapça çevirilerine yer verilmiştir. Ek olarak tüm dil seviyelerinde, dört temel beceri için askeri terminolojinin kullanıldığı ders materyali örnekleri hazırlanmıştır.

3. Misafir Askerî Personele (MAP) Türkçe Öğretimi

3.1. MAP'a Türkçe Öğretiminin Tarihçesi

Ana dili Türkçe olmayan askerlere Türkçe öğretiminin tarihi 18. yy.'la kadar uzanmaktadır. 18. yy.'da Osmanlı Devleti'nin İngilizlerle olan ilişkileri, İngiliz askerlerin Türkçe öğrenme ihtiyacını doğurmuştur. Osmanlı Devleti'nin 19. yy.'da Almanlarla olan ilişkileri de aynı ihtiyacı Alman askerler için doğurmuştur. Buna bağlı olarak bu yabancı askerlerin Türkçe öğrenebilmesi için İngilizler ve Almanlar tarafından bazı kitaplar hazırlanmıştır.

“Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra bilinen ilk Misafir Askerî Personel (MAP)'e Türkçe eğitimi, 24 Nisan 1933 tarih ve 14234 sayılı, Gazi Mustafa Kemal imzalı kararnamede, Suudi Arabistan Hükümeti'nin Türkiye Harp ve Tayyare Mektepleri"ne öğrenci göndermek istemesi üzerine alınan kabul kararı ile başladığı kabul edilmektedir.” (Taştekin: 2016). İlk dost ve müttefik ülke subayının diploma aldığı yıl 1935'tir (MSB, 2022). Bu bilgiler doğrultusunda, 1930'lu yıllardan itibaren İstanbul Üniversitesi'nde yabancılara yönelik verilen Türkçe dersleri (Köse ve Özsoy, 2020: 29) ile paralel olarak 1933'ten itibaren TSK bünyesinde de Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği söylenebilir.

1956 yılında kurulan KKLO'da 1977'den beri Türkçe yabancı dil olarak öğretilmektedir. (Albayrak, 2003: 7) (Taştekin, 2017: 176). KKLO, her kuvvetten rütbeli personele Türkçe dersi vermektedir. Misafir öğrenciler ise eğitim gördükleri Millî Savunma Üniversitesinde (MSÜ) Türkçe dersi almaktadır. Türkiye'de verilen bu eğitimlerin dışında yurt dışında faaliyet

gösteren Türkçe Dil Dershaneleri, Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve Türkiye Maarif Vakfı (TMV) tarafından misafir askerî personele Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Ayrıca Eylül 2017’de göreve başlayan Somali Türk Görev Kuvveti Komutanlığı (STGK) tarafından, Türkiye ve Somali arasındaki Askerî Eğitim ve İşbirliği Anlaşması kapsamında Harp Okulu ve Astsubay Okulu öğrencilerinin Türkçe eğitimlerine devam edilmektedir.

3.2. MAP’a Verilen Türkçe Dersleri

“TSK’nin yurt içi ve yurt dışı kurumlarında MAP’a Türkçe öğretimi faaliyetleri; MY 164-5 (B) Misafir Askeri Personelin Eğitim ve Öğretim Esasları Yönergesi ile KKY 164-2 Kara Kuvvetleri Lisan Eğitim Yönergesi esaslarına göre yürütülmekteydi.” (Taştekin, 2017: 174). Buna göre Türkçe Temel Kursu ve Türkçe Tekamül Kursu olmak üzere iki çeşit kurs programı takip edilmiştir. Türkçe Temel Kursu, haftada 30 saat olmak üzere 36 hafta sürmektedir. Bu kurs toplamda 1080 saattir. Türkçe Temel Kursuna Türkçeyi hiç bilmeyen veya az bilen misafir askerî personel katılmaktadır. Türkçe Tekamül Kursu ise haftada haftada 30 saat olmak üzere 13 hafta sürmektedir. Bu kurs toplamda 390 saattir. Türkçe Tekamül Kursuna Türkçeyi kendi ülkesinde temel düzeyde öğrenmiş misafir askerî personel katılmaktadır. Millî Savunma Üniversitesinde Türkçe öğrenen misafir askeri öğrenciler ise bir yıl Türkçe hazırlık eğitimi almakta, bu eğitim sonunda B2 seviyesinde yeterlik kazanmaktadırlar. Bahsi geçen tüm bu eğitimler öğretmen sınıfı askerler veya sözleşmeli sivil öğretmenler tarafından verilmektedir.

“2011 yılı içerisinde Senegal ve Kosova’da Türkçe Dil Dershanesi kurulmuştur. Böylelikle dost ve müttefik 16 ülkede (Afganistan, Arnavutluk, Bangladeş, Bosna-Hersek, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Makedonya, Moğolistan, Romanya, Senegal, Tunus, Türkmenistan, Ukrayna ve Ürdün) kurulan Türkçe Dil Dershanesi sayısı 21’e çıkmıştır.” (MSB, 2015: 31). MSB’nın internet sitesi üzerinden erişilebilen 2018, 2020 ve 2021 Faaliyet Raporlarında Türkçe Dil Dershaneleri ile ilgili yeni bir bilgiye rastlanamamıştır. Taştekin’in (2017) verdiği *“K.K.Lisan Okulundaki Türkçe öğretimi; ... kendi ülkesinde Türkçe lisan dershanelerinde öğretmenlik yapacak MAP’e verilen eğitimi kapsamaktaydı.”* bilgisinden hareketle Türkçe Dil Dershanelerinde,

Türkiye’de Türkçe öğrenmiş misafir askerî personelin ders verdiği söylenebilir.

Yunus Emre Enstitüsü şimdiye kadar misafir askerî personele yönelik olarak Somali, Senegal, Gambiya, Kuzey Makedonya, Romanya, Afganistan, Gürcistan, Suriye, Katar, Moritanya, Arnavutluk, Karadağ ve Malezya’da Türkçe kursu vermiştir. Bu ülkelerin bazılarında kurslara hâlen devam edilmektedir. Bu kurslarda YEE’nin yetişkinlere yönelik kurs programı uygulanmakta ve Yedi İklim Kitap Setleri kullanılmaktadır. Dersler YEE’nin görevlendirdiği okutmanlar tarafından işlenmektedir.

3.3. MAP’a Türkçe Öğretiminde Kullanılan Materyaller

Mesleki amaçlar doğrultusunda askerlik Türkçesini öğrenmek isteyenlere yönelik olarak yapılan çalışmalar Türkiye Cumhuriyeti öncesine uzanmaktadır. Osmanlı Devleti’nin 18. yy’daki hassas konumu dolayısıyla İngiltere ile ilişkilerin geliştirilmesi sonucunda İngiliz diplomat, gazeteci, tüccar ve askerlerin Türkçe ihtiyacını karşılamaya yönelik eserler verilmiştir. Osmanlı Devleti’nin 19. yy’da Almanya ile yaklaşması sonucunda da Almanlar’ın Türkçe ihtiyacına yönelik eserler yazılmıştır. Bu eserlerden askerlere yönelik hazırlananlar şunlardır: *The Turkish Campaigner’s Vade-Mecun of Ottoman Colloquial Language (Türk Seferine Çıkan Askerlere Muhtasar Osmanlı Konuşma Dili Kılavuzu)* (Tuncer, 2012: 51), *A Simple Transliterated Grammar of the Turkish Language with Dialogues and Vocabulary (Diyalog ve Kelime Bilgisi ile Basit Transliterated Dil Bilgisi)* (Tuncer, 2012: 51), *A Turkish Grammar, Containing also Dialogues and Terms Connected with the Army, Navy, Military Drill, Diplomatic and Social Life (Ordu, Deniz Kuvvetleri, Askerî Tatbikat, Diplomatik ve Sosyal Yaşam ile Bağlantılı Diyalog ve Terimler İçeren Bir Türk Dil Bilgisi)* (Tien’den aktaran Kurt, 2020), *Muhtasar Sarf ve Lügat-i Türkî (Neuste Grammatik der Türkischen Sprache-Türkçenin En Yeni Grameri)* (Köse ve Özsoy, 2017: 33-47) ve *Türkisch für Offiziere und Mannschaften: Gespräche, Wörtersammlung und Grammatik zum Selbstunterricht; mit einem Anhang: Gespräche mit Verwundeten und Kranken (Subaylar ve Erler İçin Türkçe: Kendi Kendine Öğrenme İçin Konuşma, Kelime Listesi ve Dil Bilgisi; Yaralılar ve Hastalarla Konuşma Bölümü İlaveli)*. (Özbal, 2020: 1-11).

Türkiye’de MAP’a Türkçe öğretimine yönelik ilk materyal çalışmaları Silahlı Kuvvetler İstihbarat ve Dil Okulu Türkçe Bölümü çatısı altında gerçekleştirilmiştir. Yabancılar İçin Temel Türkçe I (Koç ve Akça: 1977), Yabancılar İçin Temel Türkçe II (Koç ve Akça: 1977) ve Yabancılar İçin Temel Türkçe Öğretmen Kitabı adlı birbirini tamamlayan üç kitaptan oluşan set (Koç ve Akça: 1977: VII) Genelkurmay Başkanlığı tarafından Silahlı Kuvvetler İstihbarat ve Dil Okulu Türkçe Bölümüne hazırlanmıştır. Bu set daha sonra Yabancılar İçin Türkçe Askeri Metinler adlı dördüncü bir kitap (Koç, 1980) ile takviye edilmiştir. *“Türk Silahlı Kuvvetlerinde, dost ülkelerin askeri personeli için zaman zaman Türkçe kursları açılmaktadır. Özellikle 1975 yılından bu yana, bu kursların sayısında görülen artma, konuya verilen önemi de artırmıştır. Bunun doğal sonucu olarak 1976 yılında, Yabancılar İçin Temel Türkçe adlı ders kitapları hazırlanmış; bu kitaplar, 1978 ve 1979 yıllarında, uygulamaların ışığında geliştirilerek yeniden iki kez basılmıştır.”* (Koç, 1988: 243). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili alanyazın tarandığında, bir bildiri dışında ne bu kitapla ne de setin diğer kitapları ile ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Kitabın yazarlarından biri olan Koç, 1986’da yapılan Türk Dilinin Öğretimi Toplantısına sunduğu bildiriye bu kitaplarla ilgili bilgiler vermiştir: *“Silahlı Kuvvetlerce hazırlanan Yabancılar İçin Temel Türkçe kitaplarının sesbantları Bakanlığın katkılarıyla hazırlanabilmiştir. Ayrıca, Bakanlık, Genelkurmay Başkanlığı’na, zamanın Millî Eğitim Bakanı Cemal FERSOY’un imzasıyla gönderdiği bir yazıda işbirliği teklifinde bulunmuştur. Bu yazıdan anlaşıldığına göre, yurt dışı istekleri karşılamak için gerekli kitapları hazırlamaları için heyetler oluşturulmuşsa da olumlu bir sonuç elde edilememiştir. Bunun üzerine mevcut yayınlar incelenmiş, Silahlı Kuvvetlerce hazırlanan yayınların, ivedi istekleri karşılamak üzere, Bakanlığa devredilmesinin ve geliştirilmiş yeni yayınların ortak çalışmalarla hazırlanmasının Silahlı Kuvvetlere önerilmesi kararlaştırılmıştır. Bu öneri, Genelkurmay Başkanlığınca uygun görülmüş ve 25 Ocak 1981 tarihinde bir protokol yapılmıştır. Ne var ki, çalışmalar bu noktada donmuştur. Bu süre içinde yurtdışından gelen kitap istekleriyse yalnızca Silahlı Kuvvetlerce karşılanmıştır.”* (Koç, 1988: 246). Koç’un verdiği bu bilgiler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik üniversitelerde kurumsallaşmaya başladığı ve ilk ders kitaplarının hazırlandığı bir tarih aralığında Türk Silahlı Kuvvetleri

tarafından yapılan bu çalışmaların da zikredilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkçe Temel ve Türkçe Tekamül Kurslarında dönem dönem farklı kitaplar okutulmuştur. “2001-2002 öğretim yılına kadar Türkçe Öğreniyoruz öğretim setinden ilk üç kitap okutulmaktaydı. Ancak 2002 yılının sonu itibariyle yine Mehmet Hengirmen tarafından hazırlanmış olan Türkçe Öğrenelim kitapları CD’leriyle beraber kullanılmaya başlanmıştır.” (Albayrak, 2003: 7-8). “Türkçe Tekamül Kursunda da 2001-2002 öğretim yılının sonuna kadar Türkçe Öğreniyoruz setinin 2. ve 3. kitapları okutulmaktaydı.” (Albayrak, 2003: 8). “2009-2010 eğitim-öğretim yılından itibaren okutulan Ankara Üniversitesinin hazırladığı "Yeni HİTİT" ders kitaplarının yerine, 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin hazırladığı, seviyelere göre birbirini takip eden, Anlama Odaklı Öğrenme modeline uygun, okuma ve dinleme ağırlıklı, kursiyer ders ve çalışma kitaplarından oluşan "İSTANBUL Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı" okutulmaya başlanmıştır.” (Taştekin, 2017: 174). Günümüzde de İstanbul kitap seti kullanılmaya devam edilmektedir. Ayrıca eğitime yardımcı materyaller (EYM) de dersi destekleyici olarak kullanılmaktadır. EYM’in bir kısmını askeri terimceye yönelik hizmete özel veya tasnif dışı olarak hazırlanan Misafir Askerî Personel İçin Türkçe Askerî Terminoloji Kitabı gibi kitapçıklar oluşturmaktadır. Bir kısmı ise Türkçe Günlük Konuşma Seti, On Dilde Konuşma Kılavuzu, Müzikle Türkçe Öğretimi Seti, Hikâyelerle Türkçe Öğretimi Kitabı, MAP için Dil bilgisi CD’si, Türkiye ve İstanbul Tanıtım CD’si, Türkçe ile Ortak Kelimeler Sözlükleri gibi kitap setleri ve CD’lerden oluşmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, özel amaçlı Türkçe öğretimin alt dallarından biri olan misafir askerî personele Türkçe öğretimi ile ilgili Türkiye merkezli yapılan çalışmaların tarihi süreci ve muhtevası ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre; TSK’deki Türkçe öğretimi faaliyetleri 1930’lu yıllarda başlamış olup günümüzde devam etmektedir. TSK’deki bu faaliyetler 1977’den itibaren KKLO çatısı altında kurumsallaşmaya başlamıştır. 1976-1979 yılları arasında askerî Türkçe öğretimine yönelik ilk kitap seti hazırlanmış ve basılmıştır.

Ayrıca EYM'ler geliştirilerek ders içi ve ders dışında Türkçe öğretimi desteklenmeye çalışılmıştır. MAP'a verilecek Türkçe dersleri, askeriye tarafından hazırlanan yönergeler doğrultusunda yurt içinde ve yurt dışında belli standartlara bağlanmıştır. Günümüzde MSÜ, KKLO, YEE ve TMV tarafından MAP'a yönelik Türkçe dersleri verilmektedir.

İncelenen çalışmalardan ve kitaplardan hareketle günümüzde MAP'a Türkçe öğretiminde bir standart olmadığı görülmüştür. Her kurum kendi uygulamaları bağlamında bir kurs tasarımı uygulamakta ve kendi belirlediği materyallerle ders vermektedir. Öğretimde birliğin sağlanması için öncelikle bir öğretim programının hazırlanması gerekmektedir. Öğretim programı çalışmalarının ilk basamağını ise ihtiyaç analizi oluşturmaktadır. Bu bağlamda Albayrak (2003) ve Arat'ın (2022) çalışmaları olmakla birlikte bu çalışmaların örnekleme kapsamlı bir öğretim programının hazırlanması için yeterli veri sunmamaktadır. Çünkü MAP'a Türkçe öğretimi, bu çalışmaların örneklemini oluşturan KKLO ve YEE dışında MSÜ ve TMV tarafından da yapılmaya devam edilmektedir. Buralarda eğitim alan misafir askerî personel, askerî öğrenci veya kursiyerlerin ihtiyaçları KKLO veya YEE'de eğitim alanlardan farklı olabilir. Hatta yurt içinde ve yurt dışında MAP'a Türkçe öğretiminde anlamlı farklılıklar ortaya çıkabilir. Dolayısıyla temel askerî Türkçenin yanında askerî branş ve sınıflara göre ayrıntılandırılacak kapsamlı bir öğretim programı hazırlamaya yönelik ihtiyaç analizleri yapılmasına gerek duyulmaktadır. Ayrıca Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'ne bağlı ülkelerin silahlı kuvvetleri arasındaki yabancı dil öğretiminin standartları ile ilgili olarak hazırlanan STANAG 6001 metninde yer alan düzey ve yeterlilikler hazırlanacak olan MAP'a Türkçe Öğretimi Programı için kaynaklık edebilir. Hazırlanacak öğretim programıyla birlikte MAP'a Türkçe öğretimin ölçme ve değerlendirme yaklaşımının belirlenmesi; seviye tespit sınavı ve kur sınavlarının geliştirilmesi de gerekmektedir.

MAP'a Türkçe öğretiminde diğer bir durum, askerî Türkçeye yönelik hazırlanmış ders kitaplarının bulunmamasıdır. Koç'un (1980) çalışması, önsözünde de ifade edildiği gibi döneminin öncüsü sayılabilecek olmasının yanında ileride daha iyi baskılarının yapılması temenni edilen bir kitaptır.

MAP'a Türkçe Öğretimi Programı hazırlandıktan sonra ders materyalleri de bu müfredat çerçevesinde hazırlanabilecektir.

MAP'a Türkçe öğretiminde diğer bir konu öğreticilerin durumudur. MAP'a Türkçe öğreten öğretmen sınıfı muvazzaf askerler, zorunlu askerlik hizmetini öğretmen olarak yapan siviller ve sözleşmeli sivil öğretmenler olarak sınıflandırılabilir. Bunlardan vatanî görevini öğretmenlik olarak yapanların bu alanda kazandığı tecrübe terhis olmalarıyla beraber kaybolmakta ve askeriye mâl edilememektedir. Muvazzaf askerlere ve sivil öğreticilere özel amaçlı Türkçe öğretimine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi programlar düzenlenmelidir.

MAP'a Türkçe öğretimi faaliyetleri; ders materyali, söz varlığı, kurs tasarımı vb. hususlar ancak öğretim programı ile şekillenebilecektir. Bu formal uygulamalarla birlikte MAP'ın Türkiye ve Türk kültürünü de tanınmasına imkan sağlayacak şekilde ders dışı süreçlerin düşünülmesi gerekmektedir. Bir yabancıya Türkiye algısı, kendi yetiştiği toplum, maruz kaldığı sosyal medya veya kendi ilgisi doğrultusunda şekillenebilir. MAP'lar, Türkiye'de alacakları askerî eğitimle birlikte ülkeyi ve toplumu bizzat şahit olarak tanıma fırsatı yakalayacaklardır. Bu imkanı, devletin çıkarları doğrultusunda verimli bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Dolayısıyla MAP'a Türkçe öğretimi ile birlikte Türkiye ve Türk kültürünü tanıtıcı başka materyaller ve ders dışı etkinliklerle bu amaca hizmet edilmesi en az Türkçe öğretimi kadar önemli görülmelidir.

Günümüzde internetin ve mobil araçların yaygınlaşması göz önünde bulundurularak kendi kendine öğrenme uygulamaları da geliştirilebilir. Bunun bir örneği olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin Savunma Dil Enstitüsü Yabancı Dil Merkezi (Defence Language Institute Foreign Language Center) tarafından hazırlanmış olan Headstart2 (DLIFLC, 2022), askerlik Türkçesi ile ilgili herkesin erişimine açık çevrim içi bir kurstur. Kursta askerî Türkçenin yanı sıra Türkiye ve Türk kültürü tanıtımının yapıldığı indirilebilir belgeler de bulunmaktadır.

MAP'a yönelik yapılacak araştırmalarda veri kaynaklarının çoğu askeriye tarafından hazırlanmış materyaller ve muvazzaf askerlerdir. Bu durum doküman ve bilgi paylaşımı ile ilgili güçlükler ortaya çıkarmaktadır. Askerî gizlilik gibi gerekçeler bu alanda araştırma yapılmasında aşılması gereken engellerden biridir. Bu noktada kurumlar kendi personelini bu araştırmalar için yönlendirmeli veya sivil araştırmacılara kapılarını

açmalıdır. Aksi takdirde mevcut durum ve ihtiyaç durumu tam olarak ortaya konamaz dolayısıyla MAP'a Türkçe öğretimini geliştirmeye yönelik nitelikli çalışmalar yapılamaz. Bu nedenle araştırma yapılabilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve gerek asker gerekse sivil araştırmacıların alanyazına katkı sağlayabilmesi için kurumların kolaylık sağlanması beklenmektedir.

Kaynakça

- AÇIK, K., ÖZCAN, M. VE BENLİ, A. (2014). Kara Kuvvetleri Lisan Okulunda İngilizce Dışında Yabancı Dil Öğrenimi Gören Kursiyerlerin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Göre Seviyelerinin Belirlenmesi ve Dil Becerileri Açısından Ortaya Çıkan Farklılıklara Çözüm Önerileri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(8), 149-171.
- ALBAYRAK, R. (2003). *Yabancı Dil Olark Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi: Kara Kuvvetleri Lisan Okulu'ndaki Misafir Askeri Personele İlişkin Bir Uygulama Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ARAT, E (2022). *Özel amaçlı Türkçe öğretiminde ihtiyaç analizi, materyal örnekleri ve terimler sözlüğü: Askeri Türkçe*. (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- CEVHER, Ö. Y. ve GÜNGÖR, C. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik Türkçenin önemine ilişkin uygulamalı bir araştırma: Türk dili öğretimi uygulama ve araştırma merkezi örneği*. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, (özel sayı), 2267-2274.
- ÇANGAL, Ö. ve YÖRÜSÜN, S. (2017). Özel amaçlı Türkçe öğretimi ders kitabı önerisi: bankacılık Türkçesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6 (4), 2669-2693.
- ÇANGAL, Ö. ve BAŞAR, U. (2016). Türkçe öğrenen İranlılar için turizm Türkçesi öğretim programı, terimler sözlüğü ve konuşma kılavuzu denemesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (3), 707-734.

- ÇİFTLER, F. ve AYTAN, T. (2019). Yabancılar için akademik Türkçe kitapları üzerine bir inceleme. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 7 (4), 75-91.
- DOLMACI, M. (2015). *Akademik Türkçe kelime bilgisi üzerine bir derlem çalışması: yabancı dil olarak Türkçe öğretimine dair çıkarımlar*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DEMİR, D. (2017). *Uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe ihtiyaçları*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- DEMİR, D. ve GENÇ, A. (2018). Akademik Türkçe etkinliklerine yönelik öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri. *Türkiyat Araştırmaları*, (28), 91-104.
- DLIFLC. (2022). Headstart2, 19.05.2022 tarihinde Defence Language Institute Foreign Language Center: <https://hs2.dliflc.edu/index.html?Turkish>, adresinden erişildi.
- DURSUN, A. (2021). *Özel Amaçlı Türkçe Öğretim Programı Tasarısı: Sağlık Türkçesi Öğretim Programı*. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- EKMEKÇİ, V. (2017). *Yabancılar Türkçe öğretiminde akademik okuryazarlık öğretimine yönelik bir eylem araştırması*. (Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- HASIRCI AKSOY, S. (2021). Lisansüstü öğrenim gören yabancı öğrencilerin akademik Türkçe özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 1705-1728.
- HUTCHINSON, T., WATERS, A. (1987). *Specific Purposes: A Learning-Centered Approach*. USA: Cambridge University.
- KANGE, R. (2019). *Üniversitede okuyan uluslararası öğrencilerin akademik dijital hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- KOÇ, N. ve AKÇA, M. (1977). *Yabancılar İçin Temel Türkçe I*. Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- KOÇ, N. (1980). *Yabancılar İçin Türkçe Askeri Metinler*. Ankara: Genelkurmay Basımevi.

- KOÇ, N. (1988). *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı* (s.241-247) içinde, Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- KONYAR, M. (2019). *Uluslararası öğrencilerin akademik Türkçe ihtiyaç analizi ve örnek ders içeriği*. (Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- KÖSE, D. ve ÖZSOY, E. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde "Muhtasar Sarf Ve Lügat-ı Türki". *Turkphone*, 4(2), 33-47.
- KÖSE, D. ve ÖZSOY, E. (2020). "Türkiye'de Yabancılara Türkçe Öğretiminin Otuz Yılı: 1990-2020". *Turkphone*, 7(2), 27-54.
- KÜÇÜK, F. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçede akademik yazma becerilerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KURT, V. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde özel amaçlı dil öğretimi: iş Türkçesi*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- KURT, V. (2020). *Yabancılar İçin Özel Amaçlı Türkçe Öğretimi İş Türkçesi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- MORALI, G. (2019). *Uluslararası öğrencilere yönelik akademik Türkçe okuma metinlerinin ve etkinliklerinin değerlendirilmesi: bir doküman incelemesi*. Aydın TÖMER Dil Dergisi, 4(2), 57-72.
- MSB. (2012). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*, 30.04.2022 tarihinde Türk Savunma Sanayii Haber: https://www.turkishdefenceindustrynews.com/wp-content/uploads/2020/08/20180105155828_0.pdf, adresinden alındı.
- MSB. (2019). *2018 Yılı Faaliyet Raporu*, 30.04.2022 tarihinde Millî Savunma Bakanlığı: <https://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/maliye/MSB%202018%20Y%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, adresinden alındı.
- MSB. (2022). *2021 Yılı Faaliyet Raporu*, 30.04.2022 tarihinde Millî Savunma Bakanlığı: <https://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/2021.pdf>, adresinden alındı.

- ÖZBAL, B. (2020). Özel amaçlı Türkçe öğrenimine örnek tarihî bir ders kitabının incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 1-11.
- SARIÇOBAN, A. ve KIRBAŞ, G. (2019, Ekim). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının hukuk Türkçesi bakımından incelenmesi. *11TH International Congress on Research in Education*, Konya.
- ŞEN, E. (2015). *İktisadi ve idari bilimler Türkçesinin incelenmesi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- ŞEN, Ü. ve ÜNLÜ ALKAYA, H. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yapılmış Özel Amaçlı Dil Öğretim Çalışmalarının Analizi. *International Journal of Language Academy*, 9(2), 345-366, DOI: 10.29228/ijla.51117
- TAŞTEKİN, A. (2017). Türk Silahlı Kuvvetlerinin uygulamaları bağlamında anadili Türkçe olmayanlara Türkçe öğretimi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 171-183.
- TEMİZYÜREK, F., ÇANGAL, Ö. ve YÖRÜSÜN, S. (2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde iş Türkçesi öğretim programı, ders kitabı ve terimler sözlüğü denemesi: bankacılık örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 7 (2), 87-111.
- TOK, M. (2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma. (Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- TUNCER, H. (2012). *Doğu ile Batı Arasında Bir Köprü James William Redhouse* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- TÜFEKÇİOĞLU, B. (2018). *Yabancı dil olarak akademik Türkçe: Sosyal bilimlerde akademik ve teknik söz varlığı*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- ULUTAŞ, M. (2016). *Türkiye’de Yükseköğrenim Görecekt Yabancılar İçin Özel Amaçlı Türkçe Öğretimine yönelik program geliştirme: bir model önerisi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÜNLÜ ALKAYA, H. (2019). Özel amaçlı dil öğretiminin İngiltere ve Türkiye’deki durumu. *III. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Nevşehir.

- ÜNLÜ ALKAYA, H. (2021). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sağlık Türkçesinin Mevcut Durumuna Yönelik Öğretici ve Öğrenci Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YILMAZ, İ. (2017). Opinions of Turkish as a foreign language learners on academic Turkish. *Advances in Language and Literary Studies*, 8(2), 180-189.
- YILMAZ, F. ve KONYAR, M. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğreniminde akademik Türkçe ihtiyaç analizi. *International Journal of Language Academy*, 5(4), 223-233.
- YURDAKUL GÜDE, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde akademik yazmaya yönelik bir içerik önerisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.